

KEMANA UYARLANMIŞ HALK EZGİLERİNİN KEMAN EĞİTİMİNDE KULLANILMASI*

Alev MÜEZZİNOĞLU¹, Ferda GÜRGAN ÖZTÜRK²

ÖZET

Bu araştırma, keman eğitiminde kemana uyarlanmış halk ezgilerinin kullanılmasının öğrencilerin keman çalma başarısına etkisini saptamak amacıyla yapılmıştır. Kıbrıs halk ezgileri arasından seçilen, Kıbrıs Türkleri tarafından çalınmış oynanan “Sırto” ve “Zeybek” ezgileri kemana uyarlanmıştır. Deneysel “tek grup ön-test, son-test” desenine göre gerçekleştirilmiş araştırma, Doğu Akdeniz Üniversitesi’nde örnekleme giren 12 öğrencinin oluşturduğu “deney” grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ön gözlemlerde deney grubuna bu ezgilerin uyarlanmamış şekli, son gözlemlerde ise uyarlanmış şekli çaldırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak gözlem formu kullanılmıştır. Veriler nitel ve nicel olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, kemana uyarlanmış halk ezgilerinin öğrencilerin keman çalma başarılarını teknik ve müzikal olarak olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Her bir davranış için anlamlı bir artış ve olumlu yönde gelişme gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Keman Eğitimi, Kemana Uyarlama, Halk Ezgisi

Gürkan Öztürk, Ferda. "Kemana Uyarlanmış Halk Ezgilerinin Keman Eğitiminde Kullanılması". *idil* 5.22 (2016): 691-706.

Gürkan Öztürk, Ferda.(2016). Kemana Uyarlanmış Halk Ezgilerinin Keman Eğitiminde Kullanılması. *idil*, 5 (22), s.691-706.

*Bu çalışma doktora tezinden alınmıştır.

¹ Yrd. Doç. Dr. Alev Müezzinoğlu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Öğretmenliği Programı, Öğretim Üyesi, alev.muezzinoglu(at)jmu.edu.tr

² Doç.Ferda Gürkan Öztürk, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Müzik Eğitimi, Öğretim Üyesi, ferdaoaz(at)gazi.edu.tr

THE USE OF FOLK TUNES ADAPTED FOR VIOLIN EDUCATION

ABSTRACT

This research aims to determine the effect of using the musical elements of Turkish Cypriot Folk Tunes which are adapted to violin upon violin students' abilities to play violin. "Sirto" and "Zeybek" are the melodies which adopted to violin among Turkish Cypriot melodies which are played and have typical dance patterns. The study conducted in experimental "one group- pretest- final test" pattern with the 12 students in the Eastern Mediterranean University. In preliminary observation, the group played the unadapted (original) version and in final observation they played adapted version. Observation used as information gathering method in this research. All data collected and analysed in both quantitative and qualitative basis. As a result, the tests demonstrate that Folk Tunes which adapted to violin affected the students' ability to play in both technical and musical ways positively. We observed a significant increase and positive development for each behaviour.

KeyWords: Violin Education, Violin Adaptation, Folk Melodies

GİRİŞ

Halk ezgileri geçmişten günümüze ulaşan zengin bir birikimdir. Bu ezgilerin günümüze ulaşmasındaki en önemli ve karakteristik özellik sözlü kültürün bir parçası olmasıdır. Halk şarkıları iş veya sosyal etkinliklerde halk tarafından söylenmekte, melodiler ve sözler kitap gibi yazılı kaynaklardan ve daha çok sözlü aktarımla öğrenilmektedir (Kranenburg vd. 2010: 18). Eğitimin yakından-uzağa, çevreden-evrene, bilinenden-bilinmeyene ilkeleri göz önünde bulundurulduğunda, müzik eğitiminde halk ezgilerinin kullanılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Müzik eğitimi temelde bir müziksel davranış kazandırma, değiştirme veya müziksel davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Bu süreçte eğitim gören çocuğun, gencin, öğrencinin kendi müziksel yaşantısından yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla hedeflere ulaşılır. Böylece çocuğun özellikle müziksel çevresi ile arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli ve daha verimli olması beklenir (Uçan 2005: 14).

Keman eğitimi müzik eğitimi içinde yer alan çalgı eğitiminin temel boyutlarından biridir. Her çalgı, kendine özgü teknik ve müzikal zorluklar içermektedir. Diğer çalgılarda olduğu gibi keman eğitiminde planlı ve düzenli bir yol izlenerek kemanı doğru çalabilmek için teknik ve müzikal davranışların kazandırılması önem taşımaktadır. Teknik, “Bilim ve sanat alanında, bu arada eğitimde, gerçekleştirilmek istenen bir etkinlik için gerekli olan beceriler bütünü, bu becerilerin sıraya konulmuş işlem yolu” olarak tanımlamıştır (Günay ve Özdemir 2003: 72). Müzikalite ise ahenk ve uyumlu olma anlamlarını taşır. Çalgı derslerinde parçanın nota, ritim, hız, gürlük terim ve işaretleri açısından uygun olarak seslendirilmesinin yanı sıra, parçanın müzikal yapısının da doğru olarak ortaya çıkarılması önem taşımaktadır. Gold, çalgı eğitiminin sadece teknik beceriyi kapsamadığını, teknik yeterliliğin güzeli yaratmak için bir araç olduğunu belirtmiştir (Ercan, 2003: 212-214). Çalgı eğitiminde amaç sağlam bir teknikle beraber öğrencinin müzikal gelişimini sağlamaktır (Büyükkayıkçı 2008: 3). Keman çalarken bir parçanın yorumlanmasında ezginin hızının, ezgideki teknik pasajların bütünlük içinde seslendirilmesi, ezginin etkili bir ton ile seslendirilmesi ve nüans çeşitliliği içinde seslendirilmesi müzikal anlatımı daha etkili bir hale getirmektedir.

Keman eğitiminde keman tutuşu, yay tutuşu, sol elin konumu ve parmakların durumu, yayın kullanılması, yay hareketleri gibi temel teknik bilgiler ve beceriler yer almaktadır. Bu teknik bilgi ve beceriler müzikal olarak keman çalma başarısını olumlu veya olumsuz şekilde etkilemektedir. Keman çalarken yayın hızı ve yay basıncı çalgıdan elde edilen sesin kalitesini, sol el parmaklarının tuşe üzerinde

konumlandırması ise çalgıdan çıkan sesin kalitesini etkilemektedir. Yay hareketlerinin yanlış düzenlenmesi ses kalitesini bozmaktadır. Kemana doğru bir şekilde konumlandırabilmek, rahat bir çalma tekniğinin elde edilmesini sağlamaktadır. Teknik ve müzikal becerilerin kazandırılmasının önemli olduğu kadar bu teknik ve müzikal becerilerin kazandırılması sürecinde kullanılacak eser veya etütler de çalgının yapısına uygun olarak belirlenmelidir. Çalgıya yönelik olarak seçilen eserler öğrencilerin teknik ve müzikal olarak gelişmesinde en önemli araçtır ve öğrencilerin istenen davranışları kazanabilmeleri için önem taşımaktadır (Bulut, 2008: 2).

Her kültür kendi tarihsel dokusunu yansıtan etnik unsurları içinde barındırır. Kemana, Türk halk ezgilerinin özgün yapısını ve karakteristik özelliklerini etkili biçimde yansıtabilecek teknik ve yorum olanaklarına sahip bir çalgıdır. Halk ezgilerinin ritimsel, ezgisel, makamsal unsurlarından faydalanarak, kemana teknik olanaklarını kullanarak kemana eğitiminde düzenlemeler ve uyarlamalar yapılabilmektedir. Akpınar (2002: 49), Türk yaylı halk çalgılarının çalınışında sistemli bir yay kullanılışı görülmediğini, yay değiştirmelerinin gelişigüzel, çalıcının o anki icra durumuna göre yapıldığını ve evrensel yaylı çalgılarda kullanılan temel yay tekniklerinin (detache, staccato, legato, v.b.) yaylı halk çalgılarında pek kullanılmamakta olduğunu belirtmiştir. Kemana bazı yönlerden diğer Türk yaylı halk çalgılarına benzemesi açısından bu durum kemana ile de benzerlik göstermektedir. Kemana uyarlamada kemana eğitimindeki teknik ve müzikal boyutlar yanında, halk ezgilerinin ritimsel, ezgisel, makamsal unsurları, kemana teknik olanakları, temel yay prensipleri, yay teknikleri, halk ezgilerindeki unsurlar ve üslup gibi öğeler dikkate alınarak yapılmalıdır. Günümüzde kemana eğitiminde kullanılan Türk kemana ve müzik eğitimcileri tarafından yazılmış halk ezgilerinin ritim, dizi, melodi gibi unsurlarının kullanıldığı pek çok kitap, metot ve albüm çalışmaları, düzenleme ve uyarlamalar kemana literatüründe yer almaktadır (Kurtaslan 2009: 7). Çilden (2008), çalgı eğitiminde halk ezgilerinden etüt ve eser olarak yararlanırken bu ezgilerin ritmik, ezgisel ve armonik zenginliklerinin öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerini gözlemlemiştir.

Kemana uyarlama yapıldıktan sonra icracı ezgiyi belli kurallara göre seslendirip yorumlamaktadır. Klasik ve modern kemana eserlerinin standart baskılarında müziksel işaretler mümkün olduğu kadar eksiksiz ve ayrıntılı olarak belirtilmektedir. Bunlar ritim, ezgi, çalınış teknikleri, nüans, dinamikler, vurgular, ton değişimleri gibi yorumlamada yol gösterici olan müziksel işaretlerdir (Büyükkayıkçı 2008: 21). Müzikte evrenselliğe ulaşmada çok önemli bir yere sahip olan eğitim müzikleri, halk ezgilerinin kemana uyarlanmasıyla da evrensel kemana eğitimi boyutuna taşınabilmektedir.

Bu araştırma; kemana eğitiminde teknik ve müzikal boyutların kazandırılmasında kemana uyarlanmış halk ezgilerinden yararlanmanın öğrencinin kemana çalma

başarısına ne ölçüde katkı ve öğrencilerin keman çalma başarısına ne gibi olumlu gelişmelerin sağlandığının saptanması amaçlarını taşımaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırma, 2010-2011 Öğretim Yılında eğitim veren Doğu Akdeniz Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü bireysel çalgı eğitimi kapsamında keman eğitimi alan 2., 3. ve 4. sınıfta toplam 12 keman öğrencisinden oluşmuştur. Öğrencilerin keman öğrenim süreleri üç kategoride toplanarak incelenmiştir. Buna göre 2 ile 5 yıl arası keman eğitimi görenler 5 kişi, 7 ile 10 yıl arası keman eğitimi görenler 2 kişi, 11 ile 14 yıl arası keman eğitimi görenler 5 kişidir.

Gözlem Formunun Hazırlanması

Araştırmanın gözlem boyutunda öğrencilerin kemana uyarlanmış halk ezgilerini çalma başarılarını ölçme amacıyla ön gözlem ve son gözlemlerini uygulayabilmek için “Gözlem Formu” kullanılmıştır. eğitimi veren 5 uzmanın görüşü alınarak son şekli verilmiştir.

Aşağıda Tablo 1’de gözlem formunda yer alan hedef ve hedef davranışlar gösterilmiştir.

Tablo 1: Gözlem Formunda Yer Alan Hedef ve Hedef Davranışlar

Hedef ve Hedef Davranışlar
I. Sol Eli Konumlandırabilme ve Parmaklandırabilme
1.Sol elin keman üzerindeki konumunu tellere göre uygun duruma getirme
2.Sesleri birinci konumda temiz seslendirme
3.Sesleri uygun parmaklandırma ile seslendirme
II. Yayın Hızını Ayarlayabilme
1.Yayı yavaş kullanma
2.Yayı hızlı kullanma
3.Yayı hızlı ve yavaş birlikte kullanma
III. Yayın Basıncını Dengeleyebilme
1.Yayı doğal basınç özelliklerinden yararlanarak kullanma(Kolun doğal ağırlığı)
2.Yayı suni basınç özelliklerinden yararlanarak kullanma(Sağ el işaret parmağı)
3.Yayı köprü ile tuşe arasında doğru temas noktasında kullanma
4.Yayı tel geçişlerinde kontrollü ve yumuşak kullanma
IV. Ezgiyi Bütünlük İçinde Seslendirebilme
1.Ezgiyi duraksamadan seslendirme
2.Ezgi süresince aynı(sabit)tempoda seslendirme
3.Teknik pasajlar süresince tempoyu aynı(sabit) tempoda seslendirme
V. Müzikal Çizgiyi Yakalama ve Doğru Seslendirebilme
1.Ezgiyi etkili bir ton ile seslendirme
2.Ezgiyi doğru bir cümleme ile seslendirme
3.Ezgiyi karakterine uygun bir tavrıla seslendirme
4.Ezgiyi karakterine uygun bir hızla seslendirme
5.Ezgiyi uygun bir nüans yelpazesi içinde seslendirme

Deneysel İşlem

Keman eğitiminde kemana uyarlanmış halk ezgilerinin kullanılmasının öğrencilerin keman çalma başarısına etkisini saptamak amacıyla deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma, “deneysel” “tek grup ön-test, son-test” desenine göre gerçekleştirilmiştir. Deneyisel çalışma, örnekleme giren 12 öğrencinin oluşturduğu “dency” grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Deneyisel çalışmada kullanılan ezgilerin arasından uzman görüşü alınarak “Aziziye Sirtı” ve “Abdal Zeybeği” ezgileri seçilmiştir. Ön gözlemde deney grubuna bu ezgilerin uyarlanmamış şekli, son gözlemde ise uyarlanmış şekli çaldırılmıştır. Deneyisel çalışma 2 haftalık sürede, aynı ortam, süre ve zaman dilimi içinde haftanın her günü gerçekleştirilen 10 çalışmadan oluşmuştur. Çalışmalar video kamerayla kaydedilmiş, video kayıtlarını izleyen üç gözlemci tarafından önceden hazırlanmış olan gözlem formları doldurulmuştur.

Ön gözlemde kullanılan uyarlanmamış “Abdal Zeybeği” ve “Aziziye Sirtı” notaları öğrencilere bir hafta önceden dağıtılmış ve çalışmaları istenmiştir. Uyarlanmamış notaların üzerinde kemana ait yay hareketleri, parmak numaraları, nüansalar, gürlük ve nasıl bir tempo ile çalınacağına yönelik hiçbir bilgi yoktur. Burada amaç kemana ait müziksel işaretler olmadan öğrencinin çalıştığı halk ezgisini nasıl seslendirdiğinin tespit edilmesidir.

Son gözlemde kullanılacak olan uyarlanmış “Abdal Zeybeği” ve “Aziziye Sirtı” notaları ön gözlem sonunda öğrencilere dağıtılmıştır. Uyarlanmış notaların üzerinde kemana ait yay hareketleri, parmak numaraları, nüanslar, gürlük ve nasıl bir tempo ile çalınacağına yönelik bilgiler belirtilmiştir. Öğrencilerden belirtilen müzikal unsurlara dikkat ederek çalışmaları istenmiştir. Burada amaç öğrencinin çalıştığı uyarlanmış halk ezgisini nasıl çaldığının tespit edilmesidir.

Bu parçaların içerisinden cümle zenginliği, usul farklılığı, ritmik yapıdaki farklılıklar göz önünde bulundurularak uzman görüşü alınarak “Abdal Zeybeği” ve “Aziziye Sirtı” ezgileri seçilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nicel ve nitel veriler kullanılmıştır. Uzmanların seslendirme başarısına verdikleri puanlar arasındaki tutarlılıklarına bir başka deyişle uzmanların verdikleri puanlar arası uyuma “Kendall W Uyum Testi” ile bakılmıştır. Öğrencilerin Sirtı seslendirme başarıları ve Zeybek seslendirme başarıları açısından bir farkın olup olmadığı “Mann Whitney U” testi ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin Zeybek ve Sirtı

ezgilerini seslendirme başarıları arasında ön gözlem ve son gözlem puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” ile analiz edilmiştir.

Bu araştırmada gözlem formunda yer alan yorumlar kısmındaki uzman görüşleri nitel araştırma verisi olarak kabul edilmiş ve bu yorumların çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Uzmanların her bir davranış için belirttikleri yorumlar kısmındaki bilgiler incelenerek tümevarımcı bir analize tabi tutularak veriler belirlenen davranışlar çerçevesinde düzenlenmiş, “olumlu görüşler” ve “olumsuz görüşler” olarak kategorizelendirilmiştir.

BULGULAR

Uzmanların ön gözlem değerlendirme sonuçları arası uyum analiz edilmiştir. Uzman değerlendirme sonuçları arası uyum Sirtto için %75, Zeybek için ise %79 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin kemana uyarlanmamış U-Testi sonuçlarına göre, öğrencilerin Sirtto ezgisini ve Zeybek ezgisini seslendirme başarıları arasında ön gözlem puanları anlamlı bir fark göstermemektedir (U: 69; P>,05). Bu bulgu öğrencilerin Sirtto ve Zeybek ezgisini seslendirme başarılarının denk olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Uyarlanmamış Sirtto ve Zeybek ezgisi ile ilgili olarak uzmanların her bir davranış için belirttikleri olumlu ve olumsuz davranışlar incelendiğinde belirtilen görüşlerde ağırlıklı olarak “olumsuz” kategorisinde yoğunluk olduğu görülmektedir. Ön gözlem sonucunda teknik ve müzikal olarak olumsuz görüşler belirtilmiştir.

Uzmanların son gözlem değerlendirme sonuçları arası uyumu “Sirtto için %82, Zeybek için ise %100 olarak bulunmuştur. Bu değer uzmanların öğrencilerin çalma başarılarına verdikleri puanlar arasında yüksek bir tutarlılık olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle uzmanların öğrencilerin seslendirme başarılarına verdikleri puanlar birbirleriyle uyumludur.

Son gözlemde uzmanların her bir davranış için belirttikleri olumlu ve olumsuz davranışlar incelendiğinde uyarlanmamış Sirtto ve Zeybek ezgisi ile ilgili olarak belirtilen görüşlerde ağırlıklı olarak “müzikal çizgiyi yakalama ve doğru seslendirebilme”, “yayın basıncını dengeleyebilme”, “yayın hızını ayarlayabilme” hedefleri için “olumlu” kategorisinde yoğunluk olduğu görülmektedir.

Nitel verilerin yanı sıra deney grubunun kemana çalma başarı testinden Sirtto ve Zeybek ezgisini seslendirme başarılarına ait her bir davranış için aldıkları ön gözlem ve

son gözlem puanları, standart sapmaları ve “Wilcoxon Sıra Testi” sonuçları aşağıda Tablo 2.’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Sirtto ve Zeybek İçin Öngözlem Songözlem Puan Ortalamaları

Hedefler	Sirtto		Zeybek		Sirtto		Zeybek		Sirtto		Zeybek	
	Ön Gözlem		Ön Gözlem		Son Gözlem		Son Gözlem					
	ort.	Ss	ort	ss	ort.	Ss	ort.	ss	Z	P	Z	P
Müzikal çizgiyi yakalama Ve doğru seslendirebilme	13.1 6	3.9 2	13.2 5	3.7 9	17.5 6	4.3	17.2 2	3.9 8	- 3.064 *	0.00 2	- 3.063 *	.00 2
Yayın basıncını dengeleyebilme	12.1 9	4.3 9	12.3 6	4.3 2	13.8 6	3.7	13.8 6	3.3 5	-3.068	.002	2.807 *	.00 5
Sol eli parmaklandırabilme ve konumlandırabilme	10.2 8	2.4 5	10.3 9	2.4 4	11.0 3	2.3 8	11.0 6	2.0 4	-2.705*	0.07	- 2.239 *	0.2 5
Yayın hızını ayarlayabilme	9.36	2.5 8	9.50	2.4 8	11.0 3	2.3 7	10.9 7	2.2 8	-3.078*	.002	- 3.065 *	.00 2
Ezgiyi bütünlük içinde seslendirebilme	9.17	2.6 6	9.42	2.6 8	10.9 7	2.2 9	10.9 2	2.3 4	3.066 *	.002	- 2.802 *	.00 5

Tablo 2’deki sonuçlar incelendiğinde Sirta ve Zeybek seslendirmelerinde keman çalma gözlem formundan aldıkları ön gözlem ve son gözlem puanları arasında tüm davranışlarda anlamlı fark bulunmuştur. Yukarıdaki bulgulara dayanarak uyarlanmış Sirta ve Zeybek ezgilerinin öğrencilerin teknik ve müzikal açıdan keman çalma başarısını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Uyarlanmış notaların üzerine temel yay tekniklerinin, yay hareketlerinin, parmak numaralarının ve dinamiklerinin belirtilmesi; küçük nota değişikliklerinin yapılması ve müziksel ve keman için olan işaretlerin gösterilip düzenlenmesi öğrencilerin “müzikal çizgiyi yakalama ve doğru seslendirebilme”, “yayın basıncını dengeleyebilme” “sol eli parmaklandırabilme ve konumlandırabilme” “yayın hızını ayarlayabilme” ve “ezgiyi bütünlük içinde seslendirebilme” hedeflerinin tümünde anlamlı fark oluşturmuştur. Öğrencilerin uyarlanmış halk ezgilerini seslendirme başarıları daha yüksektir.

I.“Sol Eli Konumlandırabilme ve Parmaklandırabilme” Hedefine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ön gözlemlerde Sirtoda 5, Zeybekte 6 öğrenci için “Sol el iyi konumlandırma” görüşlerini belirten uzmanlar son gözlemlerde Sirtoda 8, Zeybekte 6 öğrenci için aynı görüşü belirtmişlerdir. Sirtoda 6, Zeybekte 5 öğrenci için “sesleri temiz seslendirme” olumlu görüşleri son gözlem sonunda Sirtoda 9, Zeybekte 10 öğrenci için belirtilmiştir. Son gözlem sonucunda Sirtoda “başparmakta sertlik ve tutuşta bozulma”, sol eli tuşeye yatay konumda ve bileği kırık pozisyonda tutma”, “elin tuşe üzerinde geri pozisyonda durması”, “parmak tutmadan kaldırarak çalma”, “sol elin konumunu tuşeden uzak şekilde konumlandırma” ve “kemana düşük pozisyonda tutma” görüşlerinde herhangi bir olumlu gelişme görülmemiştir. Zeybekte ise “başparmakta sertlik ve tutuşta bozulma”, “sol eli tuşeye yatay konumda ve bileği kırık pozisyonda tutma”, “elin tuşe üzerinde geri pozisyonda durması” görüşlerinde olumlu gelişmeler görülmüştür. Sirta ve Zeybekte “elin tuşe üzerinde ileri pozisyonda durması” ve “sesleri pes seslendirme” davranışlarında olumlu gelişmeler görülmüştür.

II.“Yayın Hızını Ayarlayabilme” Hedefine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Uzmanların “yayın hızını ayarlayabilme” hedefi için belirttikleri görüşler sonucunda “hızlı notalarda küçük yay kullanma” “ezgi boyunca daha çok yayın üst kısmını kullanma” ve “noktalı sekizlik ve noktalı onaltılık notalarda yayın hızını ayarlayamama” olumsuz görüşlerinde Sirta ve Zeybekte 10 öğrenci için “yayın hızını iyi ayarlama”, toplam 8 öğrenci için “noktalı sekizlik ve noktalı onaltılık notalarda yayın ortasını kullanma”, olumlu görüşleri olarak belirtilmiştir. Son gözlem sonucunda

“yay hızını ayarlayabilme” davranışının olumlu yönde geliştiği uzmanlar tarafından belirtilmiştir.

III. “Yayın Basıncını Dengeleyebilme” Hedefine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Uzmanların “yay basıncını dengeleyebilme” davranışı için Zeybek ve Sirta ön gözlem ve son gözlemde belirttikleri görüşlerde de anlamlı bir artış olduğu görülmektedir. 5 öğrenci için belirtilen “yay basıncını kontrollü kullanma” görüşü, son gözlem sonucunda 7 öğrencide artış şeklinde görülmüştür. Toplam 7 öğrenci için belirtilen “yayı doğru temas noktasında kullanma” görüşü son gözlemde de aynı şekilde görülmüştür. Ön gözlemde görülen “sağ kolu tellerde olması gereken konumun yukarısında kullanma”, “yayı tellerden kaldırma”, “mi telinde yayın basıncını az kullanma” “işaret parmağını kullanmama”, “kolun doğal ağırlığı az kullanma”, “yay basıncını çok fazla kullanma” “yayı tuşeye yakın kullanma” olumsuz görüşlerinin hiç biri son gözlemde görülmemiştir. Son gözlem sonunda kol basıncı ve yay kontrolü ile ilgili gelişmeler görülmüştür. Yayın temas noktası ve serçe parmak ile ilgili bir gelişme görülmemiştir. Uyarlanmış Sirta ezgisinde yay hareketlerinin belirlenmiş olması ve vurgu ile ilgili çalışmaların sirta ezgisinde kullanılması sonucunda yayın basıncını dengeleyebilme davranışında olumlu gelişmelerin görüldüğü düşünülmektedir.

IV. “Ezgiyi Bütünlük İçinde Seslendirebilme” Hedefine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Uzmanlar, ön gözlem sonucunda belirttikleri “ezgiyi bütünlük içinde seslendirebilme” hedefinde son gözlem sonucunda da aynı şekilde belirtmişlerdir. Ön gözlemde Sirtoda 2 öğrenci için belirtilen “genel olarak uygun bir tempoda seslendirme” görüşü, son gözlemde tüm öğrenciler için belirtilmiştir. Ön gözlemde belirtilen “teknik pasajlarda hızlanma ve yavaşlama”, “ezgiyi seslendirirken hızlanma” ve Zeybekte “ölçü sonlarındaki nota süre değerlerini yanlış seslendirme” görüşleri son gözlemde değişme göstermeyen davranışlardır. Sirtoda “ezgiyi duraksayarak seslendirme” ve “nota süre değerlerini yanlış seslendirme” davranışları son gözlemde olumlu yönde gelişme göstermiştir

V. “Müzikal Çizgiyi Yakalama ve Doğru Seslendirebilme” Hedefine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Uzmanların “müzikal çizgiyi yakalama ve doğru seslendirebilme” davranışı için ön gözlem ve son gözlemde belirttikleri görüşlerde de anlamlı bir artış olduğu görülmektedir. Ön gözlemde uzmanların Zeybekte 4, Sirtoda 2 öğrenci için belirttikleri “ezgiyi hızlı seslendirme” ve Zeybekte 2, Sirtoda 4 öğrenci için belirttikleri “ezgiyi yavaş seslendirme” şeklindeki olumsuz görüşleri son gözlemde tüm öğrenciler için “ezgiyi uygun bir hızda seslendirme” şeklinde belirtilmiştir.

Ön gözlemde tüm öğrenciler için belirtilen “ezgi boyunca nüans kullanmama” olumsuz görüşü, son gözlemde Sirtoda ve Zeybekte 7 öğrenci için “nüansları etkili bir şekilde kullanma” 5 öğrenci için “nüansları çok etkili bir şekilde kullanma” olumlu görüşleri olarak belirtilmiştir.

Ön gözlemde Sirtoda 3 öğrenci için “tonu zaman zaman zayıf bir şekilde seslendirme” olumsuz görüşü, son gözlemde 6 öğrenci için “etkili bir ton ile seslendirme” şeklinde belirtilmiştir. Zeybekte ise ön gözlemde 7 öğrenci için belirtilen “zayıf bir ton ile seslendirme” görüşü, son gözlemde 3 öğrenci için “etkili bir ton ile seslendirme” ve “çok etkili bir ton ile seslendirme” olumlu görüşü olarak belirtilmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kemana uyarlanmış halk ezgileri öğrencilerin keman çalma başarılarını teknik ve müzikal olarak olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum da bize, “duate” nin önemini göstermektedir.

Kemana uyarlanmış halk ezgilerinin “sol eli konumlandırabilme ve parmaklandırabilme” hedefini olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz. Belirli parmak numaralarıyla çalışmanın, kişiyi yönlendirerek bilinçli bir şekilde ve entonasyonuna dikkat ederek çalışmasına katkı sağladığını söyleyebiliriz.

“Yayın hızını ayarlayabilme” hedefi göz önüne alındığında; uyarlanmış ezgilerde son gözlem sonrası, öğrencilerin yay hızını ayarlama ve gerektiği yerlerde hızlı veya yavaş yay kullanma becerilerinin ve eserine göre yayın gerekli bölümlerini(alt yarı, üst yarı, bütün yay) etkili bir biçimde kullanma davranışlarının arttığı görülmüştür. Bu durum da bize, “yay hareketleri”nin önemini göstermektedir. İyi bir performans için yay hareketleri önem taşımaktadır. Müzikte önemli olan notaların vurgulanmasını mümkün kılmaktadır. “Yayın basıncını dengeleyebilme” hedefi göz önüne alındığında; uyarlanmış ezgilerde son gözlem sonrası, öğrencilerde sağ kol/sağ işaret parmağı basıncını uygun ve kontrollü bir şekilde kullanma, yayı doğru temas noktasında kullanma davranışlarında artış olduğu görülmüştür. Uyarlanmış notalarda belirlenen yay hareketleri, öğrencinin yay basıncını ayarlamasında ve etkili olarak keman çalma başarısını olumlu yönde etkilediği söylenenebilir.

“Ezgiyi bütünlük içinde seslendirebilme” hedefi göz önüne alındığında; uyarlanmış ezgilerde son gözlem sonrası, öğrencilerde Sirtou duraksamadan seslendirme davranışında artış olduğu görülmüştür. Hedef ve hedef davranışlarının kazandırılabilmesi için daha uzun süre çalışma yapılması gerektiği düşünülmektedir. “Müzikal çizgiyi yakalama ve doğru seslendirebilme” hedefi göz önüne alındığında; uyarlanmış ezgilerde son gözlem sonrası, öğrencilerde ezgiyi etkili bir ton ile seslendirme, ezgiyi karakterine uygun bir hızda seslendirme ve ezgiyi uygun bir nüans yelpazesi içinde seslendirme davranışlarında önemli bir artış görülmüştür. Aynı zamanda 7-10 yıl ve 11-14 yıl keman çalan öğrencilerinin, 2-5 yıl arasında keman çalan öğrencilere göre çok etkili bir biçimde seslendirdikleri belirtilmiştir. Bu durum bize; “yıl” faktörünün önemini olduğunu göstermektedir. Aktif bir şekilde keman çalan kişilerin yıl ilerledikçe, teknik davranışların oturduğu düşüncesinden hareketle daha çok müzikal çizgiyi yakalama ve doğru seslendirebilmeye ağırlık ve önem verdikleri söylenebilir.

Keman eğitiminde teknik ve müzikal boyutların kazandırılmasında kemana uyarlanmış halk ezgilerinden yararlanmanın öğrencinin keman çalma başarısına olumlu

yönde katkı sağlamakta olduğu sonuçlarından hareketle, keman eğitiminde halk ezgilerinin unsurlarından faydalanılarak yazılan, uyarlanan ve düzenlenen alıştırma ve eserlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğrencilerin kemana uyarlanmış halk ezgileri ile uyarlanmamış halk ezgilerini seslendirme başarıları arasında anlamlı bir fark olması ve öğrencilerin uyarlanmış halk ezgilerini seslendirme başarılarının daha yüksek olması sonucundan hareketle, keman eğitiminde uyarlanmış halk ezgilerinin çaldırılmasına ağırlık verilmelidir. Belirlenen yay hareketleri; yayın hızının ve basıncının ayarlanmasında, öğrencinin keman başarısına olumlu yönde etkilemektedir. Bu yüzden öğretmen eğitimciler, yay kontrolünün sağlanması için belirlenmiş yay hareketleriyle yay çalışmalarına ağırlık vermelidir. Uyarlanmış halk ezgileri müzikal olarak da öğrencilerin keman çalma başarılarını olumlu yönde etkilemiştir. Öğrencilerin kulaklarının alışık olduğu, kendi müziklerimizden oluşan ezgileri seslendirirken nüansları daha etkili bir biçimde kullanabildikleri düşünülmektedir. Eğitimciler nüans kullanımının öğretilmesinde halk ezgilerinden yararlanabilirler. Keman eğitiminde halk ezgilerinin uyarlanması ile ilgili bu araştırmanın, diğer yaylı çalgılarda da yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Daha önce de bahsedildiği gibi 7-10 yıl ve 11-14 yıl keman çalan öğrencilerinin “müzikal çizgiyi yakalama ve doğru seslendirebilme” hedefinde 2-5 yıl arasında keman çalan öğrencilere göre çok etkili bir biçimde seslendirdikleri görülmüştür. 2-5 yıl arası keman çalan öğrencilerin nüans ve cümlelemeyi etkili bir şekilde seslendirdikleri görülmüştür.

“Sol eli parmaklandırabilme ve konumlandırabilme” hedefinde 2-5 yıl arasında keman çalan öğrencilerde görülen tutuş bozukluklarında olumlu gelişmeler görülmemiştir. “Yayın hızını ayarlayabilme” ve “yay basıncını dengeleyebilme” davranışlarında uyarlanmış notalarda belirlenen yay hareketleri, yayın hızının ve basıncının ayarlanmasında, öğrencinin keman çalma başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Böylece öğrenci daha kontrollü bir şekilde yayı kullanmaktadır. Ön gözlemde ezgi boyunca küçük yay çalan öğrenciler son gözlemde yayın orta kısmını kullanmış, yayın orta kısmında çalan öğrenciler ise yayın tamamını kullanmışlardır.

“Ezgiyi bütünlük içinde seslendirebilme” davranışında öğrenciler ezgiyi genel olarak uygun bir tempo ile seslendirmişlerdir. Teknik pasajlarda hızlanma ve yavaşlama, ezgiyi seslendirirken hızlanma ve ölçü sonlarındaki notaların süre değerlerini yanlış seslendirme davranışı son gözlemde gelişme göstermemiştir. Bu davranışların kazandırılabilmesi için daha uzun süre çalışma yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin kemana uyarlanmış halk ezgileri ile uyarlanmamış halk ezgilerini seslendirme başarıları arasında anlamlı bir fark vardır. Öğrencilerin uyarlanmış halk ezgilerini seslendirme başarıları daha yüksektir. Bu nedenle uyarlanmış halk ezgilerinin kemanda çaldırılmasına ağırlık verilmelidir. Belirlenen yay hareketleri, yayın hızının ve basıncının ayarlanmasında, öğrencinin keman başarısına olumlu yönde etkilemektedir. Böylece öğrenci daha kontrollü bir şekilde yayı kullanmaktadır. Öğretmen eğitimciler yay kontrolünün sağlanması için belirlenmiş yay hareketleriyle yay çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Uyarlanmış halk ezgileri müzikal olarak da öğrencilerin keman çalma başarılarını olumlu yönde etkilemiştir. Öğrencilerin kulaklarının alışık olduğu, kendi müziklerimizden oluşan ezgileri seslendirirken nüansları daha etkili bir biçimde kullanabildikleri düşünülmektedir. Eğitimciler nüans kullanımının öğretilmesinde halk ezgilerinden yararlanabilirler. Keman eğitiminde halk ezgilerinin uyarlanması ile ilgili bu araştırmanın, diğer yaylı çalgılarda da yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Akpınar, Mehmet. (2002). “*Türk Halk Müziğinin Keman ile Seslendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8, 47-55.

Bulut, Ferit. “*Piyano Eğitiminde Geleneksel Türk Halk Müziği Kaynaklı Eserlerin Seslendirilmesine Yönelik Oluşturulan Bir “Çoklu Analiz Modeli ” ve Bu Modelin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkileri*” Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2008.

Büyükkayıkçı, Gamze Elif. Gazi Üniversitesi “*Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Keman Öğrencilerine Uygulanan Müzikal Boğumlama Eğitiminin Temel Müzikal Boğumlama Özelliklerine Etkisi*”. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2008.

Çilden, Şinasi. *İki Keman İçin Anadolu Ezgileri*. Ankara: Sözkese Matbaası, 2008.

Ercan, Nevhiz. “*Piyano Eğitiminde Müzikalite Kavramının Kazandırılması Açısından Genel Yaklaşımlar*”. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu Bildiriler, (30-31 Ekim 2003) s.212-214. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Günay, Edip ve Özdemir, Mehmet Ali. “*Müzik Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*”. İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2003.

Kranenburg, P., Garbers, J., Volk, A., Wiering, F., Grijp, L. P. and Velkamp, R. C. (2010). “*Collaboration Perspectives for Folk Song Research and Music Information Retrieval: The Indispensable Role of Computational Musicology*”. Journal of Interdisciplinary Music Studies. 1(4), 17-43.

Kurtaslan, Zafer. “*Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Ulusal Keman Eğitimi Materyallerinin Yeri ve Önemi*”. 8. Ulusal Müzik Eğitim Sempozyumunda sunulmuş bildiri, (23-25 Eylül 2009) Samsun.

Uçan, Ali. *Müzik Eğitimi. Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum*. Ankara: Evrensel Müzikeyi. 2005.